

խոյանաւորաց, ամեն տեսակ անօրին ու անօրոյ գործեր կատարող ձեռքերը հանրութեան ու համարութեան, զանկէր ու զաւարաններէ թող ազգայն վարկին մեր գրականութեան մէջ զմտազգայն արտայայտող զանազան սխալ-զուգործերը— արհաւիր մտայնութիւնները... Մենք միշտ կռիւն ենք և կը լինենք միմիայն ճշմարտի և արեւի բարեկամ կռիւն ճշմարտի, գործեր արեւարար և մենք չէ թէ կը գովենք, այլ և կը պայտանք մեզ:

Մինչև երբ սեր սպիտակի, սուտը ճշմարտի, խաւարը լոյսի տեղ ծախվի, մեզք է, խեղճ է ժողովուրդը...

Վրոյր

ՆԱՍՏԱԿ ԻՄՔԱՆՎՈՐԻՆ

Թիֆլիս, 24-ին փետրվարի

Արդեն վաղուց մտադիր լինելով բանալ կերպիան ուսումնարան հաստատող անգրագիտ արևմտաւոր գաւթի համար, վերջապէս բարձրագոյն իշխանութեան թոյլտարութեամբ յայտարարեցաւ ի կատար անել այս իմ մտադրութիւնը: Մտարի 19-ից Հասարակութեան իմ անուանութեան յանձնված Նիկոլայեւիկի արհեստական ուսումնարանի գահակնում բանալու եւ կիրառելի որում արհեստագիտութեան, որ կարող են յանարկէ յանարհեստները սկսած մինչև քառասուն տարեկան ամենայն դասակարգի պատկանող անգրագիտ մարդիկ Առանց ասանդիլու են հայոց լեզուով կարգող ու գրել և եկեղեցական ու ազգային դիտարար անելի պատմութիւններ: Դա ստիպութիւնը լինելու է ամենայն կիրակի, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 10 1/2 ժամը, Յանկարողները յանարկէ այս ուսումնարանը, պէտք է մինչև քսանութ օրը, այն է՝ մարտի 15-ին, յայտենի կրանց ցանկութիւնը ինձ, զինելով մինչև Նիկոլայեւիկի ուսումնարանը, որ գտնվում է Հասարակութեան նոր-Արշակունի փողոցի վրա, և փերանթարեանցի աներում:

Գալ զիստեւում թէ որքան կը համարեք այս նոր փերանթարեանը խնայարար խնայարար եւ ձեզ, յարգող խնայողի, մեր ամենարեւոյ լրագրի միջնորդութեամբ նրա կը կարգող մեր հայ հասարակութեանը անտարբեր չը մնայ այս օգտակար և կարեւոր նոր գործը օգուտ քաղելու:

Պարոն Գրիգորեանց

ՆԱՍՏԱԿ ԻՄՔԱՆՎՈՐԻՆ

Կարակալա, փետր. 16

Բոլորովին համակրելով մեր օգտակար առաջարկութեանը թղթակցները ունենայ իր օգուտը ինչպէս և Հայաստանի նախ Ժամանակներու համար, նրան ուղարկում ենք մեր շնորհ լուսան 5 ր. մրցանակու այն 10 1/2 ր. նա, որ ուղարկված է մեզ Ս. Պետերբուրգից նայն նպատակի համար Թիֆլիսը, որ հարուստ հայաբնակ քաղաքներից մինն է, կարող է ոչ թէ մի, այլ երկու թղթակցի պատել: Այժմ երբ այսպիսի մի երկնից դող ինչպէս Նեմիցովիչ Գանդեկան, յայտնել է իր

կիր փոխառանների գրուելի խորագրութիւնները, նկարագրում է զիւղապետների թշուառ գրութիւնը և ինչպէս է արդարագրութիւնը: Գաւառասանը գործ է թերում վեր, որով ուր ուր ուր ուր է մեզ պայտաններին, չորսին միայն շնորհ պատմի երկարելով... Կիւղապետները արտասուք նշաններն ծանկ են չղում պաշտպանի առաջ ի նշան շնորհակալութեան... Գեղեցիկ քաղ! Կիւղապետների առաջ յանկարծ ցցվում է կոտ թողնելու կողմից մի մարդ, որ նրա կրում է նրանց կտակ տանը համարարի ծախս ստանալու համար... Լուսում է փերանթ... (Շատ և շատ շնորհակալ ենք կտակից) միարեւոյն մերում են զիւղապետները այդ (մարդուներ) առաջարկութիւնը, շնորհակալանների մէջ ինչպէս ժողովում է մի գաւառ զիւղապետների համար: Միւս օրը «Росск. Вѣд.» լրագրի խորագրութիւնը բացում է ստորագրութիւն զիւղապետների օգտին, որ և շարունակվում է մինչև այժմ: Ուսումնարանի ամեն ծայրից ստացվում են զանազան թղթակցները ինչ կարծիք որ արդող ասու մտնուլը ամենամանկական ծայրից վերարկից զիւղի այս երկնիցը... միայն «Мокк. Вѣд.» և «Росск.» օրգանները պաշտպան հանդիսանան կոտ թողնելու:

Մի և նայն տեսակ խոյանաւոր հարստաւոր

համակարգիւնը զեւլ Հայաստան թղթակցութիւններ անել լրագրիներում, ազգայնութիւն ի նարկէ անապարհի ծախսը («Մշակ» № 22 ներքին լուրեր), մենք՝ նայնուս արարատարութիւնը պէտք է համարենք իրականացնել, որքան կարելի է շուտ, նրա գիտաւարարութիւնը:

Յայտ ունենք, որ «Մշակից» վաղուց արդեն արած այս առաջարկութիւնը արեւազանք կը գտնի բոլոր նայրի կողմից և ոչ թէ միայն 1200 ազգասեր նայր, ինչպէս գրում են Ս. Պետերբուրգից, որոնք համակարգիւն 5 ր. առաջարկան, այլ կը գտնվեն մի քանի հազարներ, որոնք կը ցանկանան առաւել ևս բնաւել:

Թիֆլիսից միայն, եթէ չենք սխալվում, 1200-ից առաւել շատ կը լինեն ցանկացողներ մասնակցել մի այնպիսի ընդամուր ազգային գործին:

Մենք պարտաւարում ենք, մինչև որ թղթակցները գոյութիւն կունենան, արեւկան 5 ր. վճարել:

Բժիշկ Միրիանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՐԵՐ

Փետրվարի 21-ին վախճանվեցաւ ԹԻՖԼԻՍԻՍԻՄ գեներալ թողնուլ: Կերումի գեներալը յայտնի էր իր նշանաւոր աշխատանքներով կովկասեան աշխարհագրութեան և ազգագրութեան մշակութեան մասին: Փետրվարի 24-ին կատարվեցաւ հանգուցեալի թաղումը:

Լրագրիները հազարգում են որ Ս. Պետերբուրգում այս օրերս եղած համալսարանական պարունակողը սուեց 4,500 բուրջ զուտ արդիւնք:

«ТѢЛ. ОЗВѢД.» լրագրը լուել է, որ Թիֆլիսի արական պրոգիմալայոց շուտով դիտարարութիւն կայ գործնել ութ դասասան ունեցող գիմնալիս:

Նայն լրագրը լուել է որ այս տարվանց սկսած դիտարարութիւն կայ Թիֆլիսի իրական ինտիմութի մէջ ուսում անող զիւղապետի օրիորդների ուսանել փոքր ակելացնել մինչև 300 բուրջ տարեկան:

Մանկայի «Русскія Дѣтскія» լրագրը նուիրում է փետրվարի 19-ի իր առաջնորդող յոգուածը անարեւի պատմութեան իշխաններ, որ կատարվեցաւ քան տարի արանից առաջ: Ուսու լրագրից ցանկով ստում է, որ քանտարի առաջ ասու երկնայորդը արուել էր, իսկ այժմ նա, թէև ազատ է, բայց մեծ մասամբ հող չունի, ազգատ, մարտական ու քաղցած է նա այժմ հարստարարում է այլ և այլ շարքներից և հարստարարներից: Մի և նայն ժամանակ չիմակարներն քան թեւի պէս մնում են հարկերի ապահովներից: Լրագրը յայտ է յայտնում որ շատ ժամանակ չի անցի,— և ուսուց երկնայորդը մեզ կը ընդ ազատ և արհեստար աշխատանքը, մի և նայն ժամանակ յայտ է յայտնում որ ուսուց ստորագրական խօսքը, որ ի նարկէ, րութիւն կատարվում է, ինչպէս գրում են, մի ուրիւ արհեստարարի իշխան Վախճանի կուսումնում... Բայց լուելի անելի նախաբերքը: Ո՞վ չէ լուել կոտ Տօլստոյի նշանաւոր անունը: 1880 թուի ապրիլի 26-ից սկսած մինչև այսօր որ չէ անցնելու, որ լրագրութիւնը լոյս աշխարհ չը դուրս բերի նախկին միմիայն գործունէութեան մասի ու խոյանաւոր կողմերը: Ի՞նչքան չեն գրում, ինչքան չեն պատմում, Աւստի հասարակ կարելի է կողմել, եթէ նաւանի այդ բոլորը: Վերջի ժամանակ մանուսնայ մեծ արժուի բարձրացնել մտնուլի մէջ մի հանգանակը: Կոտ Տօլստոյի համարանները, կամենուլով յայտնանկանացնել զո՞վ մի բարի գործով իրանց նախկին պարտերի անուած, մասնակցին րանին ստորագրութիւն բացելով ուսուցիչների մէջ կոտի անունով ստիպելուները ինչպէս համար: Ստիպելուները համակրական բան է, բայց կոտ Տօլստոյի անունով այն էլ բունի... Ինչպէս ըստիցան ամեն կողմից, լրագրիները մարտնչին և շարունակում են ծաղկել մինչև այժմ այդ ստորագրութիւնը:

Կոտ գեներ և ակելացնում կոտ Տօլստոյի բարստական պատկերի վրա:

Կոտի կերը բնազանի նախնայում ունի մի կալում, որի կատարարութիւնը վերջել է իր վրա ինքը նախկին միմիայնը:

Այդ կալումին պատկանած Շուշուպուս գիւղում անաւը պատանել էր մի ստորագրելի նրկն, որ զցել էր զիւղապետներին վերին ստիպանի ազգաստութեան մէջ: Ի՞նչով կերակրվել,— ի նարկէ մարտնչականութեամբ: Կողմնակները ընկնում են զանից դուս, գալիս են և կոտ Տօլստոյի մաս օգնութիւն ինչպէս: Մարտնչական կոտը, երկի պատասաքը աշխարհի խղճուլով թշուառների գրութեան վրա, առաւարկութեամբ բացում է քաղիւ և նախում... երեք բուրջ... Կրանով չէ վերջանում կոտի բարեկարգութիւնը: Մի և նայն մարտնչականը պարտաւոր լինելով 1881 թուականի յունվարի 1-ին փետրուկ կոտ մին 115 բուրջի ՕՐՈՔԵ, ազալում են նրան յետանգել մինչև միւս տարի, Կոտից պատասխան չէ ստացվում, իսկ նրա կատարողը ստիպ է գտնուաւ ուր նարկէ, որ պատանչին զիւղապետներից ինչպէս գտնուաւ... «Մա ժամանակներում—ստում է այդ մարտնչի «Мокк. Телеграфъ» լրագրը—ինչպէս յայտնի է մի քանի ուսումնարանական շրջաններում

պէտք է նպաստի այդ ազատութեան մեզք բերելու, ինքն էլ վերջապէս ազատ կը մնի:

Փետրվարի 24-ին սկսվեցաւ Թիֆլիսի երկրորդ քանի քննիչի մաս Ամիրխանեանցի գանդարի քննութիւնը Սիմեոնեանցի զեմ, կեղծ նախնակի առիթով: Հետեւել կատարներ կանչվեցան Ամիրխանեանցի գրուածները համեմատելու համար թէ ո՞նի և, եթէ նարկարարի, մեզքի կողմից՝ Գրիգոր Արմաւուրի, Արգար Յովանիսեան և Գեորգ Բարխուդարեան:

ԱՐՏԱԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍ

Լրագրիներին և Պարսից հազարգում են հետեւել տեղեկութիւնները: Թիբրաց լրագրիները յայտնեցին փետրվարի 4-ին, որ Ռ. Դուսը բանակցում է Լանդանի և Գարիզի լանկիրների հետ մի նշանաւոր փոխառութեան մասին: Ասում են նայնպէս, որ պետական գանձարանը սկզբից մէկ միմիան է պահանջում, բայց բանկիրները զիտաւարութիւն չունեն 400,000 ֆունտ ստերլինդից աւելի ապա Սա իսկապէս նոր նախագիծ չէ, այլ կրկնութիւն է մի հին նախագիծ, որ չը կոչուցաւ կատարութեանց առաջարկված ապահովութեան անբաւականացուցիչ լինելու պատճառով: Երբ յայտնվեցաւ, որ անկարելի է համաձայնութիւն կոչուցնել, Ռ. Դուսը զիմեց թիբրաց բանկին, որի զիրեկտորը յայտնեց, թէ սկզբից կարելի է նշանաւոր գումար ստանալ երկու կամ երեք նաւահանգիստների մտքական սուբքերի գրուականով: Չհասկան գանձարանը չը համաձայնեց և համարում էր բանկին գրուական ընդունել օլիարների և ստանուրդի հարկը: Գանձարանի այս առաջարկութիւնը քննվում է Լանդանի և Գարիզի մասնաժողովներից, որոնցից վերջնական պատասխան զեւ չէ ստացված, այնպէս որ այժմ յայտնի չէ Ռ. Դուսը կարող է սկզբից գրամ ստանալ, թէ ոչ: Պահանջված գումարը զեւ յայտնի չէ: Առաջ Ռ. Դուսը 200,000 ֆունտ ստերլինդ կը պահանջում, իսկ այժմ նա երեք միլիոն է կամենում:

Միմիայնց ստացված վերջին լուրերից երևում է, որ գործերի գրութիւնը այնպէս սյնքան վատ չէ, ինչպէս լուրեր կին տարածված: Արարները և զրուզները կուել են միմեանց հետ և այդ կուել մասնակ իւրաքանչիւր կողմից 25 մարդ կը պատնվել: Այդ կուել իսկական պատճառները զեւ ևս յայտնի չեն, բայց նա անիշխանում:

Նոր գեներ և ակելացնում կոտ Տօլստոյի բարստական պատկերի վրա:

Կոտի կերը բնազանի նախնայում ունի մի կալում, որի կատարարութիւնը վերջել է իր վրա ինքը նախկին միմիայնը:

Այդ կալումին պատկանած Շուշուպուս գիւղում անաւը պատանել էր մի ստորագրելի նրկն, որ զցել էր զիւղապետներին վերին ստիպանի ազգաստութեան մէջ: Ի՞նչով կերակրվել,— ի նարկէ մարտնչականութեամբ: Կողմնակները ընկնում են զանից դուս, գալիս են և կոտ Տօլստոյի մաս օգնութիւն ինչպէս: Մարտնչական կոտը, երկի պատասաքը աշխարհի խղճուլով թշուառների գրութեան վրա, առաւարկութեամբ բացում է քաղիւ և նախում... երեք բուրջ... Կրանով չէ վերջանում կոտի բարեկարգութիւնը: Մի և նայն մարտնչականը պարտաւոր լինելով 1881 թուականի յունվարի 1-ին փետրուկ կոտ մին 115 բուրջի ՕՐՈՔԵ, ազալում են նրան յետանգել մինչև միւս տարի, Կոտից պատասխան չէ ստացվում, իսկ նրա կատարողը ստիպ է գտնուաւ ուր նարկէ, որ պատանչին զիւղապետներից ինչպէս գտնուաւ... «Մա ժամանակներում—ստում է այդ մարտնչի «Мокк. Телеграфъ» լրագրը—ինչպէս յայտնի է մի քանի ուսումնարանական շրջաններում

թեան պատճառ գարձաւ և մեթեկարիքի իշխանութիւնը անգոր կը հանդիսանալ թէ յարկից կրիս ուղարկված երկու բաւալիան հետեւակ գործերը յետ են կանչված և, ինչպէս երևում է, կարգապահութիւնը վերականգնում է: Բայց այդ Ռ. Դուսը յայտնված է, որ արարների և զրուզների մէջ ջոյցեր են շխտվում և անզգուշութիւն կը լինելը դուրս տանել զօրքերը Միմիայնց, որովհետեւ զեւար թէ երկրի մէջ հանդասութիւն պահիլի, կրկէ Վերջին Եւանաստանի հետ պատերազմ սկսել:

Արարանկան միութեան օրինակը փերգերին էլ վարակեց, անբաւականութեան սերմանելով թիբրացահայաստակ ամենահաստարիմ մահաճանական տարրի մէջ և այժմ Ռ. Դուսը բոլոր ջանքերով աշխատում է ամեն տեղ մնչել այդպիսի միութիւններ:

Կրիս կզգուց ստացված լուրերի պատճառով այնպէս զօրքեր չեն ուղարկվում: Ասում են, որ յայն գործախառները աշխատում են զազանի կերպով զմտարկ ընակիրներին և որ զէնքերը Եւանաստանից են ստացվում:

Սայնիկի մէջ կարանուօրված 13 բոլորագրիները փետրվարի 4-ին հասան և Պարսի և նրանց կարանուօրեցին մայրաքաղաքի կենտրոնական բանտի մէջ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՍՏԱԿՆԵՆ

Ասիկ առաջ վանայ կուսակալութեան Մոսկա գաւառի ժողովրդեան փոխանորդ Արի և Քելիշեան Տրոսն ստորագրութեամբ հեռագիր մը գործուած էր ի Պարսիստրաբան, որք ի զիմեց ժողովրդեան կը յայտնելին թէ հաշակաւոր հարստահարի և եղեռնագործ Սուլէյման պէյ առուն բրանուար մը տեղայն գաւառարին և զայնուամին հետ միացած ամեն տեսակ շարիք ի գործ կը գնէ և թէև Հայ և Տաճիկ միանալով հանրագիր մը մատուցել են Վանայ կուսակալին, սակայն արդիւնք մը չը տեսնուելով ինզրամ կին որ այս հարստահարութեանց բարձեան համար պէտք եղած գարձանն ի գործ դրուի:

Յայն հեռագրին պատճէնը յատուկ թուգրիով Ռ. Դուսն հազարգուելով, Ս. Պարսիստրաք Հայրը այս անօրինութիւնը Վանայ փոխ-Առաջնորդ գեր, Կարեկին վարգապետի ծանոյց և յանձնարարեց որ ըստ այժմ տեղեկութիւն տայ խնդրարկուաց: (Հայրենիք)

բացվել էր քանի ստորագրութիւն կոտ Տօլստոյի անունով ստիպելու կրկնելու համար, բայց չէր յաջողվել: Այժմ մեք բացում ենք «Յ օ ս ր օ կ օ մ և օ ստորագրութիւն կոտ Տօլստոյի զիւղապետների օգտին, և թոյլ ենք ստիպ մեզ յուսուլով, որ նա կը յաջողվի:

«Պ. պ. մանկագրութեան»—բացակայում է լրագրից—ի իշխանակ նրա, որ զուք ազատցից կոտ Տօլստոյի թեմից, այն սխառնեց, որ մեզ գործերը կը կկատարական հասունութեան ֆելլոգիներներ, ի իշխանակ նրա, որ զուք ստացվելից թարմ ոյճերը մնչելու պատանչների օտարի մայրերի վրա մանգալու և իշխանարթերի աշխարհի նայելու անհրաճելուութիւնից, մի խաւարի ի իշխանակ այն բոլորի, որից զով ազատվեցաւ 1880 թ. ապրիլի 26-ին, զանչել կոտ Տօլստոյի զիւղապետների օգտին, նրանց պարտքը փերելու համար, ստորագրութիւն բաց է:»

Հասարակութիւնը անտարրեր չը մնայ: Մի շեւս լրագրի խնդրարկութիւնը ստանում է որ զեւ գտնարարութիւններ:

Ինչ կը կրքի անանկը «Мокк. Вѣд.» լրագրի ստիպելը:

Ս. Կաղանց